

טעימות הדף היומי

עם הרב אברהם משה הלוי רוט

להערות והוספות: a0527652027@gmail.com

שיעורי "טעימות" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם "נושא מעניין לקחת הביתה". הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד. מטרת השיעורים לעורר שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך.

השיעורים נמסרים באולפני "קול הלשון" וניתן לצפות בהם באתר, או להקשיב בטלפון 03-6171111 ולהקיש ברצף (משמאל לימין): # 41670658 *

לתגובות והערות, ולקבלת הגליון בקביעות: a0527652027@gmail.com
הפקת הגליונות כרוכה בהוצאת משאבים רבים של עריכה וגרפיקה, ניתן להשתתף בעלויות ובזכויות!

מהדף לחג | מכות העדים ומכות מצרים – כל מכה מכפילה את קודמתה

"משלשין בממון ואין משלשין במכות" ידוע הוורט של הבית הלוי שביאר מדוע את תשלום הממון אפשר לצרף מב' העדים יחד, ואילו לגבי המכות לא מצטרפים שניהם יחד וכל אחד לבדו לוקה את כולם. וביאר הבית הלוי שתשלום ממון זה סך מסוים של כסף ואין נפק"מ ממי הגיע הכסף, אבל מכות - עשר מכות זה לא חמש ועוד חמש, כי בכל מכה מתרבה צערו פי כמה כי הרי הוא כבר כאוב מהמכה הקודמת, א"כ נמצא שהוא צריך לקבל שלושים ותשע מכות ולא עשרים ועוד תשע עשרה...

והנה, בהגדה של פסח אנו דנים כמה מכות קיבלו המצרים על הים, האם חמישים או מאתיים או מאתיים וחמישים, אין כאן הכפלה של המספרים בעלמא, אלא כל מכה נוספת מכפילה את הכאב מהמכה שקודמת לה... וממילא יש כאן פי אלפי אלפים...

סיפור | תוצאתה של הכפלה פשוטה...

האגדה מספרת על ממצאי משחק השחמט שהוזמן

אל קיסר סין. הקיסר שאל מה ירצה כאות תודה על המשחק המופלא. לממצאי השחמט הייתה בקשה מוזרה ודי צנועה: תן לי גרגרי אורז על משבצות לוח השחמט, כשבכל משבצת יש כמות כפולה של גרגרים מהקודמת לה - גרגרי אורז אחד על המשבצת הראשונה, שני גרגרים על השנייה, ארבעה במשבצת השלישית וכן הלאה.

הקיסר, שהתרגל לבקשות גדולות יותר, שאל אם זה כל מה שירצה והממצאי השיב לו בצניעות שדי לו בגרגרי האורז שביקש. "כמה טיפש יכול אדם להיות..." חשב ודאי הקיסר והסכים לבקשתו.

אבל מה גדול היה ההבדל שבין הקיסר הבור והממצאי החכם. כל בעל ידע בסיסי במתימטיקה יזהה בחישוביו שהכמות של האורז שתונח על לוח השחמט היא בלתי נתפסת וגדלה באופן אדיר, מגרגר אחד ושני גרגרים במשבצות הראשונות תגדל הכמות לקילוגרם אורז במשבצת ה-15, טון אורז במשבצת ה-25, 1000 טון במשבצת ה-35 וכך הלאה... במשבצת ה-55 יונח כל יכול האורז השנתי של העולם כולו ובמשבצת האחרונה תצטרך להיות כמות אורז שהיא גדולה מכל האורז שגדל אי-פעם בתולדות האדם!...

אז כאשר אנו אומרים שעל הים לקו מאתיים וחמישים מכות, עלינו להבין שמבחינת הכאב היה זה מספר אינסופי של מכות...

מהדף לחג | עינו אותם קיים "בהם"

באופן נוסף חשבתי להסביר את הסיבה שהמכות לא מצטרפות בין העדים יחד, בהקדם וורט נפלא ששמעתי מהגאון רבי אריה גולדשמידט שליט"א.

חז"ל אומרים שהקדוש ברוך הוא אמר למשה רבינו בבקשה ממך אמור להם שישאלו מהמצרים כלי כסף וכלי זהב "שלא יאמר אותו צדיק ועבדו ועינו אותם קיים בהם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם", וידועה השאלה למה הקב"ה צריך לבקש "כדי שלא יאמר אותו צדיק", הרי ההבטחה עצמה של "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" היא סיבה גדולה לזה.

ביאר הגר"א גולדשמידט שבעצם היה אפשר לקיים את ההבטחה של "רכוש גדול" באופן כלל-ישראלי, שהמצרים יתנו למשה רבינו את כל הכסף והזהב ויבנו עם זה את בית המקדש, ישכללו בזה את הארץ וידאגו לכל הציבור, אבל אז יאמר אברהם אבינו, הרי את 'עבדו ועינו אותם' קיים "בהם" - בכל אחד ואחד מישראל בפני עצמו, לא היה זה עונש קולקטיבי, אלא כל אחד ואחד הרגיש את המכות "בגב שלו"... לכן, גם את הפיצוי צריך להרגיש כל אחד ואחד "בכיס

שלו"...

וורט | לא תענה ברעך, עד שקר!

הגמרא שלנו לומדת שרק עדים שהזימו אותם ואמרו להם עמנו הייתם נחשבים לעדים זוממים, מהפסוק והנה עד שקר העד שקר ענה באחיו. מסבירים המפרשים את הדרשה שהרי הייתה יכולה התורה לכתוב "והנה שקר ענה באחיו", למה כתוב והנה "עד שקר העד", אלא כדי לומר שהעד עצמו הוא "עד שקר", הוא בכלל לא היה בשטח ולא יכול להעיד כאן בכלל.

והנה, האבן עזרא בפרשת יתרו כ,ג כותב על הפסוק "לא תענה ברעך עד שקר":

"שנים רבות חיפשתי בליבי טעם זאת המלה לאמר "עד שקר" ולא אמר "עדות שקר". ולפי דעתי עתה, כי הוא מדבר עם "עד שקר", כאילו כתוב "לא תענה" אם אתה עד שקר".

כלומר, שהמילים "עד שקר" אינן חלק מהצייוי אלא תיאור האדם אליו מופנית הקריאה "לא תענה ברעך, עד שקר! אתה, עד השקר, אל תעיד ברעך".

ואני הקטן, שנים רבות חיפשתי בליבי טעם דבריו הקדושים של האבן עזרא, איך יתכן שהתורה תפנה אל אדם שעדיין לא העיד, ותכנה אותו "עד שקר". וכי מצרפים מחשבה למעשה?...

אכן, בגמרא שלנו מתבאר שעד שלא היה נוכח כלל נקרא "עד שקר", לעומת עד שהיה נוכח ומעיד שקר שהוא "שקר ענה באחיו". אם כן, מה מאד מתאים שהתורה פונה אל הזומם שרוצה להעיד באחיו, ומכנה אותו "עד שקר" גופו שלו שקרן, הוא כלל לא היה שם ולא יכול היה לדעת מה מתרחש, אז אל תעיד בעניין כזה.

מעניין לדעת | עד איזה מרחק עין האדם רואה

מבואר בגמ' שאם העידו שהרג פלוני במזרח הבירה, ובאו הזוממים והזימו אותם שעמנו הייתם במערב הבירה, בודקים האם אפשר לראות מצד לצד או לא. ופירש רש"י שבירה היא טרקלין גדול.

והנה שיעור הראיה של אדם לגובה הוא כ' אמה, אבל לא מצאנו בפירוש מה שיעור מרחק הראיה של אדם, ונפק"מ למשל לנר חנוכה אם ביתו רחוק מרשות הרבים, עד איזה מרחק יכול להדליק בחלון ביתו.

ידידי הגאון רבי יהודה ברונר שליט"א הוכיח מהגמרא בבכורות ששיעור הצירוף של הצאן למעשר בהמה הוא כשיעור שרועה שיעמוד באמצע יכול לראות את כל הצאן,

עפ"י דבריו חשבתי לבאר את הסוגיא שלנו מדוע אין משלשין במכות. "מכות" זה לא עונש קולקטיבי שאפשר לתת באופן "שיתופי" לכמה עדים יחד, אלא כל אחד ואחד צריך להרגיש את עוצמת המכות "על גבו" שלו, כשם שהוא זמם לתת לנידון ל"ט מכות בפני עצמו ולא באופן קולקטיבי...

התבוננות | מתעמק בדברי תורה כדי לא לחוש בצער המלקות

מפורסם על הרבה גדולי ישראל שהיו יכולים לעבור ניתוח ללא הרדמה על ידי שהיו משקיעים מחשבתם בעומק הסוגיות. לפי זה שאלו את רבינו חיים קנייבסקי (הובא ב"דף על הדף") האם מותר ללוקה להשתמש בעצה זו כאשר הוא מקבל את המלקות וכך הוא לא ירגיש את הצער. או, לחילופין, האם הוא יכול לקחת סם הרדמה בכדי שלא ירגיש את הכאב.

הגר"ק זצ"ל צידד להוכיח מדברי הבית הלוי הנ"ל שחלק מעונש המכות זה הכאב שלו, ולכן אי אפשר לצרף מכות משניהם יחד, וא"כ אי אפשר לקחת סם הרדמה. אמנם, הוסיף הגר"ק, מסתבר שלהיות שקוע בלימוד זה לא מקלקל, כי זה עניין צדדי של הסחת דעת...

אבל עדיין יש לעיין האם לכתחילה הדבר ראוי להיות שקוע בלימוד בשעת המכות כדי שלא ירגיש את הצער, או שמצוותו היא לספוג את העונש והכאב.

מהדף לחג | מתעמק בדברי תורה כדי לא לחוש במרירות המרור

הנידון הנ"ל עורר אותי לדון כעין זה לגבי מצות אכילת מרור, הרי הדין הוא שצריך להרגיש את טעם המרור ואם בלע מרור לא יצא, אם כן, מה הדין אחד שאומר בליבו אני אתעמק במחשבותי בדברי תורה (אולי בהלכות מרור...) וככה לא ארגיש את חריפות החרין הצורב... האם יוצא בזה ידי חובתו והאם ראוי לכתחילה לעשות כן.

מסברא נראה שאין הדבר ראוי, כי הרי צריך להרגיש את המרירות, ואם הוא יקח סם הרדמה לחושי הטעם שלו - מסתמא בוודאי לא יצא, ודומה למי שבלע מרור שלא יצא, אבל מי ששקוע בלימוד ולא מרגיש את המרור אולי זה רק הסחת דעת חיצונית וכן נחשב שטעם מרור. ויש לדון בזה.

לעדות, אבל זה אינו, שהרי העדים האלו, שגדלו היום, לא יכולים להעיד על מה שראו אתמול, בקטנותם.

אכן על פי הגמרא שלנו תירץ החידושי הרי"ם שמכל מקום העדים שיהיו מחר בני מצווה יוכלו להעיד עמנו הייתם היום במקום רחוק שאי אפשר להגיע אליו תוך יום אחד, וממילא הם מזימים רטוראקטיבית את העדים מאתמול, ובאותה הדרך יהיה אפשר להזים גם אותם עצמם על ידי עדים שיגדלו למחרת, ואין לדבר סוף... תפסתם את החשבון?...

מהדף לחג | גמל פורח – על כנפי נשרים

רש"י מבאר ש"גמל פורח" הוא מין גמלים שהם קלים במרוצתם כעוף הפורח. נמצא שכאשר רוצים לתאר מישהו שהולך במהירות עצומה, אומרים שהוא כמו עוף פורח.

בימים אלו עם ישראל הגיע במהירות עצומה מרעמסס לסוכות, והתורה מתארת את זה "ואשא אתכם על כנפי נשרים"... וזה כדברי רש"י כאן שהמהירות מתוארת כ"פריחת העוף".

אאמו"ר הגאון שליט"א רגיל להתפעל מהיישוב הדעת של עם ישראל. הרי הם היו באמצע ללוש את הבצק, והדין הוא שאחרי שלשים את הבצק אם מפסיקים אפילו רגע אחד הוא מחמיץ, אז בהכרח שאע"פ שפתאום מצאו את עצמם בסוכות, הם המשיכו ללוש ביישוב הדעת!

נדמיין לעצמנו אילו אנו היינו עוסקים בלישת מצה ופתאום היינו מוצאים את עצמינו בעיר אחרת, בוודאי היינו נבהלים ומתחילים לזעוק, ועוזבים את עסק המצה, אבל בני ישראל היו רגועים, הקב"ה כבר הראה להם כאלה תהפוכות שהם המשיכו ללוש ביישוב הדעת, אע"פ שהם עפו כעוף הפורח....

השקפה | מדוע מענישים את הרוצח – הלא הנרצח בוודאי נהרג בצדק

למדנו בסוגיא את המלחמה עם הצדוקים שהיו אומרים שאין עד זומם נהרג עד שיהרג הנידון, וחכמי ישראל דרשו להיפך, ועשייתם לו כאשר זמם ולא כאשר עשה.

הרבה הסברים נאמרו מדוע באמת אם הנידון נהרג לא הורגים את העדים. הרמב"ן ביאר את העניין, שתהליכי המשפט הם לפני השם וממילא במקרה שהמזימים באו לפני שנהרג הנידון יש להניח שיד השם סובבה שהזדמנו עדים להזים את העדי שקר כדי להציל את הנידון החף מפשע, אבל במקרה שכבר התבצע פסק הדין והמיתו את הנידון עלינו להניח את ההפך שאילו היה נידון חף מפשע הייתה השגחת השם

ומבואר שם שהוא ט"ו מיל [אמנם יש שם נידון האם הכוונה ז' וחצי מיל לכל צד, או ט"ו מיל לכל צד]. ולפי"ז רצה לצדד שגם לעניין נר חנוכה הוא אפשר שיהיה מרחק ז' וחצי מיל, לכל הפחות.

וצ"ע מהסוגיא שלנו שהרי קשה לומר שהטרקלין היה גדול ז' וחצי מיל, ואיך יתכן שאי אפשר לראות מצידו האחד לצידו השני. [והרי לא מדובר שיש דבר-מה שמסתיר ומפריע לראיה, כי אם כן מה מקום יש לחשוש ל"נהורא בריא"].

אמנם לולי רש"י היה מקום לבאר "בירה" כפי שפירש הרשב"ם בבבא בתרא ס"א שבירה היא מתחם גדול שנפתח לבתים רבים, כמו בית המקדש שהיו בו הרבה חדרים וחצרות, ולכן כל המבנה הכללי נקרא "הבירה אשר הכינות", "תנו עיניכם בבירה". כך גם "שושן הבירה" – מקום עם הרבה בתים וחצרות, עבור קרית המלוכה.

אבל רש"י פירש מלשון טרקלין, וא"כ צ"ע שמסתמא הטרקלין אינו ז' וחצי מיל, ואולי יש הבדל בין ראיית צאן ממרחק לבין ראיית פרטי ההריגה, שצריך לדעת את צבע הסכין שהרג איתה וכדומה, כמו שלמדנו בסנהדרין, וזה כבר קשה לראות במרחק יותר קטן. [לפי זה יתכן שלגבי נר חנוכה השיעור הוא יותר קטן מז' וחצי מיל, וצ"ע].

חריפות | הזמה רטוראקטיבית - תירוצו הגאוני של החידושי הרי"מ

מבואר בגמ' שיש אפשרות להזים מישהו רטוראקטיבית. דהיינו שאם העד מעיד שבבוקר היה בנהרדעא, יאמרו העדים הרי בערב עמנו היית עמנו בסורא ואי אפשר להגיע מנהרדעא לסורא מהבוקר לערב.

על פי הגמרא הזו תירץ החידושי הרי"מ את אחת הקושיות הפולניות המפורסמות ביותר: מדוע כל עדות לא נחשבת לעדות שאי אתה יכול להזימה, שהרי יש סך מסוים של עדים כשרים, א"כ אמנם כל עד אפשר להזימו ע"י עד אחר, אבל כיון שהעדים האחרונים אי אפשר להזים אותם [כי כל העדים שהוזמו עד כה הם נוגעים בדבר, כי ע"י הזמת העדים האחרונים יצאו חלקם למיתה וחלקם יכנסו לחיים] א"כ אין לך עדות בעולם שאתה יכול להזימה.

להמחשה: אילו היו רק שמונה עדים כשרים בעולם, הרי העדים הז' והח' כבר אין מי שיכול להזים אותם, וממילא הם אינם יכולים להזים את העדים השישי והחמישי, וממילא הם לא יכולים להזים את העדים שלפניהם, וכן הלאה. והרי לעולם יש איזה סך מסוים בעולם של עדים כשרים, וא"כ זו עדות שאי אתה יכול להזימה.

והנה, היה מקום ליישב קושיה זו באופן פשוט, שבכל יום ויום נעשים עוד ועוד עדים כשרים שנעשו גדולים וכשרים

הזולת... "אילו זה לא היה שבת עכשיו, הייתי שובר לך את העצמות..."

המגיד רבי יעקב גלינסקי זצ"ל הסביר פעם את תפילת דוד המלך "ואנכי תולעת ולא איש": יש אנשים שמקפידים מאד לא לאכול תולעים, אבל מ"לאכול" בני אדם אין הם נמנעים... אמר דוד המלך הלוואי תחשיבו אותי לתולעת ולא לאיש...

[ואולי אפשר לבאר שהרי אם הוא היה רוצח בשבת אז הוא היה חייב גם סקילה על השבת, וא"כ אולי זה נקרא שזה לא אותה עדות כי אלו שהעידו שהרג בראשון חייבו אותו סייף והם מחייבים סקילה, אמנם לכא' כיון שהסייף קל מסקילה א"כ בכלל הסקילה גם מיתת סייף, וצריך לדון בדבר.]

עוד אפשר שהגמרא נקטה לשון זו בגלל המשך הסוגיא שם מדובר על "בערב שבת נגמר דינו של פלוני" שזה לא יתכן שיהיה בשבת, שהרי אין דנים בשבת].

פליאה | מדוע ריש לקיש לא היה מחוייב לדון את רבי אלעזר לכף זכות

הגמרא מספרת שריש לקיש הזעיק פניו על ר' אלעזר, כיון שאמר לו שמועה ולא אמר לו שרבי יוחנן אמרה. ויש להעיר שהרי לעיל (ג.) למדנו שרבי נחמן אמר דבר מעצמו ובסוף התברר לו שהוא כיון לדעת רבו למרות שלא שמע את זה ממנו, ראה בהרחבה בגליון "טעימות" שם, א"כ מדוע שלל ריש לקיש את האפשרות שרבי אלעזר כיון מדעתו לדעת רבו רבי יוחנן, הרי יש חובה לדון תלמיד חכם לכף זכות גם כאשר האפשרות נראית רחוקה, כמוש"כ החפץ חיים בפתיחה "אם האיש ההוא ירא אלקים, נתחייבו לדון אותו לכף זכות, גם כי קרוב ונוטה יותר הדבר לכף חובה מלכף זכות". וצ"ע.

דקדוק | מדוע ביקש ר"ל לדעת שמקור הדברים מרבי יוחנן

ברש"י במסכת כתובות (ראו ב"מוסף רש"י") מבואר שריש לקיש כעס על רבי אלעזר, כי אילו היה יודע שאמר זאת בשם רבי יוחנן היה מקבל את הדברים.

אבל בגמרא כאן קצת משמע שגם לאחר שנודעה לריש לקיש שיטת רבי יוחנן הוא עמד בשיטתו, שהרי הגמרא דנה במה נחלקו ריש לקיש ורבי יוחנן.

ברבינו חננאל כאן פירש "אילו הגדת לי כי רבי יוחנן אמר כך לא הייתי שונה בפניו". וזה מחודש, כי הרי ריש לקיש רגיל לחלוק ולהקשות על רבי יוחנן.

מתערבת, ומאחר שזה לא קרה יש לומר שדווקא העדים הראשונים דיברו אמת ואין סיבה להאמין לשניים.

יש אומרים כעין זה בצורה קצת אחרת, שאם הנידון מת אז כנראה הגיע לו מסיבה אחרת, וגם אם באמת הם עידי שקר, סוף סוף לנידון היה מגיע למוות. אמנם זה קשור לשאלה הגדולה למה הקב"ה תבע מהמצרים על מה ששעבדו את עם ישראל הרי נגזר על עם ישראל להשתעבד למצרים. הראשונים האריכו בשאלה זו, והפסוק כבר אומר כי ידעת כי "הזידו" עליהם, זאת אומרת שהתביעה על המצרים היתה בעיקר על מחשבת הזדון. ועוד יש להרחיב בזה.

מהדף לחג | כי בדבר אשר זדו עליהם

המהר"ל מסביר את הסיבה שאם הרגו את הנידון לא נהרג העד, כי כל עוד מחשבת הזממה לא יצאה לפועל היא עדיין "קיימת" וממילא היא יכולה להתהפך על העדים, אבל מהרגע שהזממה יצאה לפועל והתממשה, היא כביכול נשלמה והלכה לה, וכבר אינה יכולה להתהפך עליהם.

דהיינו שלמחשבה יש כוח, לתכנון יש כוח, וכל עוד שלא ירדה המחשבה למעשה יש בכוחה גם להשתנות ולהתהפך, אלו דבריו העמוקים של המהר"ל. [הנפש החיים (שער א פי"ב) מלמד אותנו שכך זה גם כשאדם מתכנן במחשבתו לעשות מצווה הוא מתעטף באור גדול, וכאשר המחשבה מתקיימת והוא השלים את המצווה, מסתלק האור הזה וגנוז לו לעולם הבא].

לפי זה מובן יותר מה שיתרו שיבח את ה' שהעניש את המצרים "בדבר אשר זדו עליהם" (שמות יח יא), ותירגם אונקלוס "ארי בפתגמא **דחשיבו** מצראי למדן ית ישראל - ביה דנינון". הדבר שהיה להם במחשבה לעשות לישראל - המחשבה הזאת התהפכה עליהם... הם רצו להטביע את ילדי ישראל והם לא הצליחו, כפי שאמרו חז"ל שהיו ניצולים כולם בדרך נס, ראו ב"מעט צרי" שם, ומחשבה זו התהפכה עליהם שהם אלה שטבעו בים.

מוסר | נזהר מלאכול תולעים אך לא בני אדם...

"בחד בשבתא עמנו הייתם אלא... בערב שבת הרג פלוני את הנפש" יש להעיר מדוע לא נקטה הגמרא שהעדים אמרו שבשבת הרג פלוני את הנפש, ואמנם אסור להרוג בשבת, אבל הרי מדובר כאן ברוצח שלא חש לאיסורי התורה.

אולי נרמז כאן שיש כאלה שמקפידים מאד על איסורי שבת לכל פרטיותם ודקדוקיהם אבל מוכנים להרוג ולרצוח את

דקדוק | איך היה מותר לבריבי לסתור דברי אביו

הנה בריבי השיב לאביו "לימדתנו רבינו שאין עונשין מן הדין", ויש להעיר איך מותר לו לומר כך לאביו, הרי אסור לסתור דברי אביו, והיה צריך לשאול אותו וכי לא כך לימדתנו, וכמבואר בסוגיא שלמדנו לא מכבר בסנהדרין דף פ"א.

ואולי יש חילוק בין דיבור של תוכחה לבין דיבור שבתוך משא ומתן בדברי תורה, שעל זה נאמר "האב ובנו... נעשים כאויבים זה לזה".

מהדף לחג | להוציא מליבן של צדוקים – בדף היומי ובקרנן העומר

נפלא הדבר שבדיוק היום, ט"ו ניסן, בו היו בני ישראל מקפידים "להוציא מליבם של צדוקים" בקציר העומר ברוב העם, אנו לומדים על אותו עניין קדוש של "להוציא מליבן של צדוקים".

מה הכוונה "להוציא מליבם"? וכי סבר רבי יהודה בן טבאי שהוא ישכנע את הצדוקים בזה? ברור שלא. כוונתו לאמר "להוציא" – כלומר להדגיש את השלילה וההיפך מהשיטה של הצדוקים. איך נקראת השיטה של הצדוקים? "ליבן של צדוקים". מה פשר הכינוי הזה?

חז"ל מתייחסים אל הצדוקים כמי שבודים להם סברות מלבבם. הם ממציאים מליבם את הבנת המקראות ולא משועבדים למסורת תורה שבעל פה.

דבר זה מפתיע במבט ראשון, כי הרי לכאורה הצדוקים הם אלה שנצמדים ל"טקסט", ואילו אנחנו מביאים את המסורת שמוציאה את הפסוק מידי פשוטו.

אבל האמת היא שהם אלו שמדברים שטויות, הם ממציאים מליבם.

דבר זה מתחדד במה שמסופר בגמ' במנחות שרבי יוחנן נטפל לצדוקים שהיו אומרים שקרבן העומר הוא ביום ראשון בשבוע, ואמר להם "שוטים, מניין לכם?!". [זאת אומרת, אע"פ שלכאורה פשוטו של מקרא הוא כדבריהם, מ"מ הם הנקראים "שוטים" שצריכים להביא מקור לדבריהם, כי בוודאי בלי ראיות אי אפשר לדעת את כוונת התורה], ולא היה אדם אחד שהיה משיבו, חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו ואמר: משה רבינו אוהב ישראל היה וידע שעצרת יום אחד הוא, עמד ותקנה אחר השבת, כדי שחג השבועות יהיה יומיים. אמר לו אם משה רבינו אוהב ישראל היה, לא היה מעכב אותם במדבר ארבעים שנה, אמר לו: רבי, בכך אתה פוטרני?! אמר לו: "שוטה, ולא תהא תורה שלמה שלנו כשיחה בטלה שלכם, כתוב אומר חמישים יום, וכתוב אחד שבע שבתות, כיצד כאן ביום שחל להיות בשבת וכאן ביום שחל להיות באמצע שבת וכו'".

רואים את היחס שאנחנו מתייחסים לאלו שמנסים ללמוד את התורה לבד, "שוטים, מניין לכם" ולכן זה נקרא "ליבן של צדוקים", הם בודים את זה מליבם, ולא היה אדם השיב לו דבר, מנין לכם. כי ללמוד את התורה מבלי להישען על תורה שבעל פה זה נקרא להמציא מהלב.

מוסר | דם נקי? הרי הוא רשע מרושע!

"אמר לו שמעון בן שטח אראה בנחמה אם לא הרגת דם נקי". מי הוא אותו אחד שהוא "דם נקי", הרי זה העד הזומם שרצה להרוג את חברו החף מפשע, הוא רוצח!... אלא שכיון שחברו לא הוזם אז על פי הדין הוא לא נהרג, אבל מכל מקום הוא רשע מרושע, רוצח מסוכן... מסתמא ישנם מקרים שמכניסים אדם כזה לכיפה כדי שלא יזיק, ולפעמים ב"ד אפילו הורגים כדי שלא יהיו רוצחים בעם ישראל.

ואף על פי כן, אם על פי הדין לא הגיע לו מיתה, צריך כ"כ הרבה פיוסים, כ"כ הרבה בכיות, דם נקי... יש כאן לקח גדול, שגם מי שהוא רשע, מה שלא מגיע לו ע"פ דין נחשב ל"דם נקי".

